

Professor: Jo'rayev S.A. taqrizi asosida

**O'ZBEKISTONNING VA TOJIKISTON O'RTASIDA SIYOSIY SOHADAGI
HAMKORLIK VA HAMFIKRLIK**

Bektemir Qudratov

O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi qoshidagi

“Eng yangi tarix markazi” tayanch doktoranti

E-mail: qudratovbektemir12@gmail.com

Tel: 99-440 88 40

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13879952>

Annotatsiya. Ushbu maqola Tojikiston va O'zbekiston munosabatlarini tushunishga yordam beradi. Maqolada Markaziy Osiyo davlatlarining mustaqillikning dastlabki davrlarida rivojlanishning o'ziga hos taraflari ular o'rtasidagi siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarning buguni va istiqbollari haqida fikr yuritiladi. Ushbu maqolada geosiyosiy jarayonlarning Markaziy Osiyo, xususan O'zbekiston manfaatlariga mutanosibligi tahlil qilingan. Maqolada mustaqil O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlari tarixiga nazar va zamonaviy kontekst, globalizatsiya va mintaqaviy hamkorlik, muammolari havola etilgan.

Kalit so'zlar: Markaziy Osiyo, geosiyosat, iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, harbiy, Shavkat Mirziyoyev, Xalqaro tashkilotlar, tendensiya, fiscal, bank, import, export.

**BETWEEN UZBEKISTAN AND TAJIKISTAN IN THE POLITICAL SPHERE
COOPERATION AND CONSENSUS**

Abstract. This article helps to understand the relations between Tajikistan and Uzbekistan. The article discusses the specific aspects of the development of the Central Asian states in the early periods of independence, the current and prospects of political, socio-economic relations between them. This article analyzes the proportionality of geopolitical processes to the interests of Central Asia, especially Uzbekistan. The article looks at the history of independent Uzbekistan's relations with the Central Asian countries, as well as the modern context, globalization and regional cooperation, and its problems.

Keywords: Central Asia, geopolitics, economic, social, political, military, Shavkat Mirziyoyev, international organizations, trend, fiscal, banking, import, export.

**МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ТАДЖИКИСТАНОМ В ПОЛИТИЧЕСКОЙ СФЕРЕ
СОТРУДНИЧЕСТВО И КОНСЕНСУС**

Аннотация. Эта статья помогает понять отношения между Таджикистаном и Узбекистаном. В статье рассматриваются конкретные аспекты развития государств

Центральной Азии в первые периоды независимости, состояние и перспективы политических, социально-экономических отношений между ними. В данной статье анализируется соразмерность геополитических процессов интересам Центральной Азии, особенно Узбекистана. В статье рассматривается история отношений независимого Узбекистана со странами Центральной Азии, а также современный контекст глобализации и регионального сотрудничества, их проблемы.

Ключевые слова: Центральная Азия, геополитика, экономическая, социальная, политическая, военная, Шавкат Мирзиёев, международные организации, тренд, фискальная, банковская деятельность, импорт, экспорт.

Kirish. Tojikiston Respublikasi va O'zbekiston Respublikasi o'rtasida diplomatik munosabatlar 1992-yil 22-oktabrda o'rnatilgan. Tojikiston Respublikasining Toshkentdagi elchixonasi 1995-yildan buyon faoliyat yuritib kelmoqda.¹

Tojikiston Respublikasi o'zining iqtisodiy taraqqiyoti, geografik va geosiyosiy joylashuvi, shuningdek, ikki qo'shni davlat o'rtasidagi hamjamiyat ildizlari va tarixiy aloqalari tufayli respublika bilan keng ko'lamli o'zaro manfaatli hamkorlikni yanada rivojlantirish va chuqurlashtirishga doimiy e'tibor qaratib keladi.

Tomonlar ushbu hujjatlarda ikki tomonlama munosabatlarning asosiy tamoyillari – mustaqillik va suverenitetni o'zaro hurmat qilish, teng huquqlilik, bir-birining ichki ishlariga aralashmaslik, ham davlat darajasida, ham o'zaro manfaatli iqtisodiy sheriklik munosabatlarini o'rnatishga intilishlarini belgilab berdilar.

Songgi yillardagi munosabatlar ayniqsa ikki davlat fuqarolarinini juda xursand qildi. Sababi bu munosabatlar mamlakatlar o'rtasida ittifoqchilik darajasigacha ko'tarildi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). 2001 yil oxirida Tojikiston Prezidenti Imomali Rahmonning Toshkentga amaliy tashriflari bo'ldi. Tashrif yakunlari bo'yicha ma'qullangan Qo'shma bayonotda Tojikiston-O'zbekiston munosabatlaridagi barcha muammolarni konstruktiv hal etish yo'llari belgilab berildi.

2002 yil 23 avgust – Dushanbe shahrida Savdo-iqtisodiy hamkorlik bo'yicha Tojikiston-O'zbekiston hukumatlararo komissiyasining birinchi majlisi bo'lib o'tdi. Bu Tojikiston-O'zbekiston ikki tomonlama munosabatlarida muhim voqea bo'ldi.

¹ Wikipediya.org

2009-yil 18-fevral – yetti yillik tanaffusdan so‘ng Dushanbe shahrida Savdo-iqtisodiy hamkorlik va davlat chegarasini delimitatsiya qilish bo‘yicha hukumatlararo komissiyaning navbatdagi majlislari bo‘lib o‘tdi.

Ikki tomonlama tojik-o‘zbek munosabatlarining huquqiy bazasi 1992-yildan hozirgi kungacha bo‘lgan davrda davlatlararo, hukumatlararo va idoralararo darajada imzolangan 111 ta shartnoma va bitimlarni o‘z ichiga oladi. 1993-yil 4-yanvarda Toshkentda imzolangan Tojikiston va O‘zbekiston o‘rtasida Do‘stlik, yaxshi qo‘shnichilik va hamkorlik to‘g‘risidagi shartnoma hamda 2000-yil 15-iyunda imzolangan Tojikiston va O‘zbekiston o‘rtasida Abadiy do‘stlik to‘g‘risidagi shartnoma haqli ravishda asosiy hujjatlar hisoblanadi Tojikiston va O‘zbekiston munosabatlarining asosiy yo‘nalishlari.

Ikki davlat o‘rtasidagi tasdiqlangan hujjatlar ikki davlat hamkorligining barcha muhim yo‘nalishlarini qamrab olgan bo‘lib, Tojikiston va O‘zbekiston o‘rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, savdo va boshqa sohalaridagi ikki tomonlama hamkorlikni yanada mustahkamlash uchun mustahkam huquqiy asos bo‘lib xizmat qiladi. 2010-yilda hukumatlararo bosqichdagi uchrashuvlar muntazam tus oldi: 2010-yil 27-aprel kuni Toshkent shahrida Tojikiston Respublikasi Bosh vaziri M.A.Alimardonning O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining birinchi o‘rinbosari R.Azimov bilan uchrashuvi bo‘lib o‘tdi. 2010-yil 22-may – Toshkent shahrida Tojikiston Respublikasi Tashqi ishlar vaziri X.Zarifiyning O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vaziri V.Norov bilan uchrashuvi bo‘lib o‘tdi. 2010-yil 11-iyun – Toshkent shahrida Tojikiston Respublikasi Prezidenti Imomali Rahmon va O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov o‘rtasida ikki tomonlama muzokaralar bo‘lib o‘tdi. 2012-yil 5-yanvar – Toshkent shahrida Tojikiston Respublikasi Bosh vaziri M.A.Alimardonning O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining birinchi o‘rinbosari R.Azimov bilan uchrashuvi bo‘lib o‘tdi. 2012-yil 17-18-fevral – Tojikiston Respublikasi ta’lim vaziri N.Saidovning O‘zbekiston Respublikasi umumta’lim vaziri Sh. Temirov va O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vaziri B.Hodiyevlar ishtirok etdi.

O‘zbekiston va Tojikiston o‘rtasida malum bir davrlar bo‘ldi yani dushmanlik kayfiyati chegara nazoratining kuchaytirilishi mamlakat rahbarlari o‘rtasidagi tushunmovchiliklar. Lekin 2016 yildan boshlab yangi hukumat davridan qiyofa o‘zgardi. Shavkat Mirziyoyev boshchiligida ochiq keng pragmatik siyosat yaxshi qo‘shnichilik an‘analarini yo‘lga qo‘yilishi ikki birodar davlat o‘rtasida 2024 yil 18 aprel kuni ittifoqdoshlik rishtalarini bog‘lanishi bilan yakunlandi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 18 aprel kuni Dushanbe shahrida Tojikiston Prezidenti Emomali Rahmon bilan uchrashdi va ikki davlat rahbarlari o‘zaro ittifoqchilik munosabatlari to‘g‘risidagi shartnomani imzoladilar.

Mirziyoyev Tojikistonni O‘zbekistonning eng yaqin, ishonchli va vaqt sinovidan o‘tgan strategik hamkori sifatida qayd etib, “Qardosh o‘zbek va tojik xalqlarini ko‘p asrlik mustahkam do‘stlik rishtalari chambarchas bog‘lab turadi. Bizni umumiy tarix, madaniy va ma‘naviy qadriyatlar, an‘ana va urf-odatlar birlashtiradi”.

Shavkat Mirziyoyev Ittifoqchilik munosabatlari to‘g‘risidagi shartnomaning ulkan ahamiyatini ta’kidlab, “Bu qadam bilan biz O‘zbekiston-Tojikiston ko‘p qirrali strategik sheriklik va ittifoqchilik munosabatlarini chuqurlashtirish yo‘lidagi qaytarib bo‘lmaydigan yo‘nalishga qat’iy sodiqligimizni tasdiqladik.² Hech qanday mubolag‘asiz, ushbu muhim hujjat ikki tomonlama munosabatlarda yangi tarixiy bosqich bo‘ladi”.

Shartnoma Tojikiston-O‘zbekiston munosabatlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarayotganini qo‘shimcha qilib, Prezident Rahmon “Ushbu hujjat mintaqamiz – Markaziy Osiyoda tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim omil bo‘ladi”, dedi.

Mirziyoyevning tashrifi arafasida bo‘lib o‘tgan Tojikiston-O‘zbekiston biznes-forumi yakunlari bo‘yicha mashinasozlik, elektrotexnika, energetika, tog‘-kon sanoati, qishloq xo‘jaligi, to‘qimachilik va farmatsevtika sanoatida hamkorlik bo‘yicha yangi loyihalar va savdo shartnomalarining mustahkam portfeli yaratildi.

Tojikiston-O‘zbekiston muzokaralarida so‘nggi yillarda o‘zaro tovar ayirboshlash hajmi 40 barobar, qo‘shma korxonalar soni esa 15 barobar oshgani ma‘lum qilindi. Tojikiston va O‘zbekiston hozirda tovar ayirboshlashni kengaytirish va transchegaraviy savdo zonalarini ishga tushirish orqali tovar ayirboshlash hajmini 2 milliard dollarga yetkazishni maqsad qilib qo‘ygan.

Xulosa va takliflar (Conclusion / Recommendations).

Shuni aytish kifoyaki, ulkan madaniy-gumanitar makon, umumiy chegaralar va rivojlangan aloqa tizimiga ega bo‘lgan holda biz ikki mamlakatning ko‘plab tarmoqlarini yanada samarali rivojlantirishga xizmat qiladigan odamlar, tovarlar va xizmatlarning erkin harakatlanishini ta‘minlashimiz kerak. va boshqa bozorlarga chiqish uchun bir-birining tranzit salohiyatidan to‘liq foydalanish imkonini beradi.

Tarix, umumiy madaniy va ma‘naviy qadriyatlar, shuningdek, ko‘p asrlik o‘zaro hurmat va yaxshi qo‘shnichilik an‘analari Tojikiston va O‘zbekiston o‘rtasidagi munosabatlarning

² Sh.Mirziyoyev 2024 yil 18 aprel Tojikistonda jurnalistlar bilan uchrashuvdagi nutqidan.

mustahkam poydevori va asosiy tamoyillarini yaratdi. Bu tamoyillar mamlakatlarimiz zimmasiga teng mas'uliyat yuklaydi va O'zbekiston o'z tomonida hamisha o'zining eng yaqin qo'shnisi bilan o'zaro ishonch va sheriklik munosabatlarini keng ko'lamda rivojlantirishga intiladi. Bu hozirgi notinch zamonda Markaziy Osiyo uchun yaxshi signaldir. Sababi markaziy Osiyoni birlashuvi uning taraqqiyotida yangi davrni boshlab bersa ajabmas.

REFERENCES

1. Shavkat Mirziyoyev ishtirokida Termiz shahrida xalq deputatlari Surxondaryo viloyati kengashi sessiyasida so'zlagan nutqidan: Xalq so'zi gazetasi 14.03.23y
2. Safojev S -Markaziy Osiyodagi geosiyosat. - Toshkent-2005
3. Jo'rayev S-Xalqaro munosabatlar va xalqaro tashkilotlar.-Toshkent-2008
4. M.Xayrullayev. O'zbek diplomatiyasi tarixidan.-Toshkent-2003
5. T.Tursunmuratov. Markaziy Osiyo mintaqaviy xavfsizlikni taminlashda ilmiy texnologik salohiyat omili. Toshkent-2016-yil
6. X.T Odilqoriyev. Siyosatshunoslik. "O'qituvchi" Toshkent 2008-yil
7. M.Qirgizboyev. Siyosatshunoslik. "Yangi asr avlodi" Toshkent- 2013 yil
8. R.Farmonov. O'zbekiston geosiyosati. Toshkent – 2013